

FALUSI KRÓNIKA – IRODALMI HUNGARIKUMOK

IV. ORSZÁGOS ÉS HATÁRON TÚLI VERS- ÉS PRÓZAMONDÓ TALÁLKOZÓ

Magasba ágaskodó mesebeli templomtornyok, összefonódó, ősszel kizantémos pompában díszelgő virágoskertek, piros tetejű házakkal, szalmakazlas, néhol még ólakkal, istállókkal, pöffeszkedő pajtákkal beépített nagy udvarok, ágakból, vesszőből font kerítések, melyekre manapság már csak díszítés gyanánt ráaggatott tejeskőcsögök láthatók, imitt-amott gőzölgő trá-

gyadombok, amikből tudhatjuk, hogy még a háznál lehet kapni házi tejet, mert az istálló melegében kérődzik a tehénke...

Krúdy Gyula stílusát megidézve végtelenbe tűnő gondolat zsong talán mindannyiunk fejében, ha a faluról elmélkedünk. Szeretem a falusi életet. És hogy szerették, szeretik a magyar költők, írók, néprajzosok, gyűjtők is, talán

ez kissé feledésbe merült az elmúlt évtizedekben a szavaló versenyek háza táján. Az elmúlt harminc évet Zala megye vezető kulturális intézményében töltve szakterületemből adódóan gyakran volt módom számtalan megyei és határon túli vers és prózamondó verseny zsűritagjaként tapasztalatot gyűjteni és kutatni, hogy mi lenne innovatív kezdeményezés e tárgykörben, mi az, ami esetleg hiányozhat a palettáról.

Nagy port kavart négy évvel ezelőtt a Falusi Krónika megálmodása, meghirdetése, hiszen merész vállalkozásnak tűnt a 21. században egy új, ráadásul merőben más vers- és prózamondó találkozót szervezni egy kulturális intézményben, nevezetesen a Zala Megyei Közművelődési Intézményben (akkori nevén: a Keresztury Dezső ÁMK Megyei Intézményegységében) akkor, amikor országszerte csökkent az érdeklődés az ilyen jellegű rendezvények iránt. Ráadásul kihívásként: nem Verseny, hanem Találkozó, ahol nincs helyezés, és előre senki sem tudhatta, hogy a legjobban teljesítők a Kiváló Krónikás címet kapják. Ezekkel a gondolatokkal hirdetődött meg a pályázati felhívás 2009 februárjában.

A Találkozó témája a *falusi, vidéki élet*, e tárgykörön belül a munka, szerelem, szokások, hagyományok, táj, szülőföld, természet, ünnep, hagyomány stb. Jelentkezni az e témával foglalkozó művekkel lehetett – a teljes magyar irodalomból, kortárs vagy klasszikus művekkel, a régiókban született irodalmi alkotásokkal, vagy a tájhoz kötődő, ott

élő vagy onnan elszármazott költők, írók műveivel. A jelentkezőknek egy művel kellett készülni, ez lehetett vers, vagy bármilyen prózai alkotás; novella, mese, vagy regényrészlet. Négy életkori kategóriában, 6 korcsoporti felosztásban vártuk a jelentkezéseket:

I. kategória: általános iskolák alsó tagozatos tanulói: 1-2. osztályos tanulók, 3-4. osztályos tanulók

II. kategória: általános iskolák felső tagozatos tanulói: 5-6. osztályos tanulók, 7-8. osztályos tanulók

III. kategória: középiskolás tanulók és fiatal felnőttek, 22 éves korig

IV. kategória: felnőtt korosztály

Valóban a téma volt az, amire olyan sokan jelentkeztek, és jelentkeznek azóta is. Az első két év magas részvételi számát követően merőben át kellett szervezni a Találkozót: a 2011-es évben már három elődöntővel – muravidéki, vajdasági, zalai – regionálissá, országossá avanszált a Falusi Krónika.

A magyar nyelv olyan ritka kincs, ami csak a miénk, éljünk bár határon innen vagy túl. Visszatérő, állandóan kolompoló gondolatom magyar szaks tanárként és magyar emberként, hogy mennyi gyönyörű szó, tájnyelvi kifejezés, mondatfordulat veszik el azáltal, hogy más világban élünk, elfeledett, már használatban nem lévő tárgyaink vannak, így a szó is elkopik, elfelejtődik. A Krónikának ez is egy célja volt: magyar nyelvi kincsünk tovább őrzése.

Néhány adat a számok és tények tükrében az elmúlt négy évből:

Térkép. A Falusi Krónika Országos és Határon túli Vers és Prózamondó Találkozó résztvevői lakóhely szerint a 2009. 2010. 2011. és 2012. években Magyarországról és határon túlról

Zala megye	59+9 település	Alsónemesapáti, Babosdöbréte, Bagod, Balatonberrény, Balatonyörök, Batyk, Becsehely, Becsövölgye, Bocska, Boncodföldre, Botfa, Böde, Bucsuszentlászló, Csatár, Cserszegtomaj, Csórnyeföld, Fityeház, Galambok, Gellénháza, Gelse, Gelsesziget, Gyenesdiás, Hagyáros-börönd, Hévíz, Homokkomárom, Hottó, Karmacs, Kávás, Kehidakustány, Kerkabarabás, Kerkaszentkirály, Kerkateskánd, Keszthely, Kisbucsa, Kiskutas, Lenti, Letenye, Mísefa, Murakeresztúr, Muraszemenye, Nagykanizsa, Nagykutas, Nagylengyel, Nagyrécsa, Ozmánbük, Orosztony, Petrivente, Pókaszpetk, Rezi, Salomvár, Sárhida, Sármellék, Semjénháza, Sormás, Szentkozmadombja, Szentpéterúr, Szepetnek, Újudvar, Várvölgy, Vidornyaszlós, Zalaapáti, Zalaegerszeg, Zalakaros, Zalacomár, Zalalövő, Zalazántó, Zalaszentgrót, Zalaszentgyörgy
Vas megye	20+4 település	Acsád, Csepreg, Felsőcsatár, Hegyfalva, Hegyhátszentjakab, Hegyhátszentmárton, Kőszeg, Nagyrákos, Olaszfa, Óriszentpéter, Pankasz, Peresznye, Rum, Sajtoskál, Sárvár, Szalafő, Szentgotthárd-Farkasfa, Szombathely, Táplánszentkereszt, Torony, Vashosszúfalva, Vasvár, Vát
Somogy megye	1 település	Marcali
Heves megye	1 település	Apc
Győr–Moson–Sopron megye	1 település	Sopron
Fejér megye	1+1 település	Székesfehérvár, Seregélyes
Szabolcs–Szatmár–Bereg megye	1 település	Nyíregyháza
Pest megye	1 település	Budapest
Szlovénia – Muravidék	16 település	Csente, Dobronak, Felsőlakos, Göntérháza, Gyertyános, Hármasmalom, Hodos, Hosszúfalva, Kapca, Kapornak, Kámaháza, Lendva, Pártosfalva, Petesháza, Radamos, Völgyifalu
Szerbia – Vajdaság	9+2 település	Bácsfeketehegy, Bácskossuthfalva, Bajsa, Csantavér, Kíshegyes, Óbecse, Palics, Szabadka, Topolya, Törökkanizsa, Zenta
Románia – Erdély	1 település	Székelyudvarhely

A jelentkezők lakóhelyének falu-város aránya 2009-2012 között: 106 résztvevő faluból, 21 városból.

A Falusi Krónika Országos és Határon túli Vers és Prózamondó Találkozó résztvevőinek száma:

	2009-ben (fő)	2010-ben (fő)		2011-ben (fő)	2012-ben (fő)	Összesen
Zala megyéből	78	154	Zalai elődöntőn	153	81	466
Szlovéniából Muravidékről	4	6	Muravidéki elődöntőn	76	83	169
Szerbiából Vajdaságból	-	4	Vajdasági elődöntőn	39	36	79
			Döntőn	105	89	194
Összesen	82	164		373	289	908

Összesen 908 résztvevő a 4 év alatt: Vagyis 908 előadás volt hallható a falusi, vidéki élet témaköréből, szépségeiről, nehézségeiről, a mindennapokról, ünnepekről, pillanatokról, történetekről.

A fenti adatok tükrében talán bátran elmondható, milyen óriási szerepet tölt be egy Vers- és Prózamondó Találkozó, ha úgy tetszik a vidékfej-

lesztést, a területfejlesztést szolgáló kohézió megteremtésében-megerősítésében. A jól elvetett mag e területen is bő termést hozhat. A falu, a vidék

iránti pozitív figyelemfelkeltés a 6 éves gyermektől a nagykamaszig a legfogékonyabb időszakában ismerteti meg az e témakörben olvasó, memorizáló szavalót, mesélőt a vidéki léttel. 106 faluban és 21 városban figyeltek fel tehát eddig a Krónikára.

Milyen igazak Hoppál Mihály szavai: „...a versmondó versenyek amatőr versenyzői ezreknek nyújtanak élményt, nem is szólva a saját épülésükről. A nemes irodalmi szöveg beépül az előadók és a hallgatók emlékezetébe, vagyis mint idézhető szentencia, példabeszéd a nemzeti identitást erősítő mechanizmusok egyike.” (Hoppál Mihály: A Művészet szeretetéről címmel írt ajánlásából. In: Alkotó emberek. Amatőr művészetek az ezredfordulón. Bp., 2001. 11. old.)

A jelentkezők nemenkénti megoszlása 2009-2012 között:

A jelentkező neve	2009-ben (fő)	2010-ben (fő)	2011-ben (fő)	2012-ben (fő)	Összesen
Leány/nő	47	108	182	148	485
Fiú/férfi	35	56	86	52	229

Korosztályonkénti megoszlás 2009-2012 között

Korosztály	2009-ben (fő)	2010-ben (fő)	2011-ben (fő)	2012-ben (fő)	Összesen:
1-2. osztályosok	13	47	44	36	140
3-4. osztályosok	17	36	62	52	167
5-6. osztályosok	17	19	49	44	129
7-8. osztályosok	9	17	31	28	85
Középiskolások és fiatal felnőttek 22 éves korig	12	10	46	25	93
Felnőttek	14	35	36	15	100
Összesen:	82	164	268	200	714

A „Falusi krónika” Országos és Határon túli Vers- és Prózamondó Találkozó Kiváló Krónikás Oklevélben részesülők száma

Korosztály	2009-ben (fő) (még nem voltak elődöntők)	2010-ben (fő) (még nem voltak elődöntők)	2011-ben (fő) Döntőn	2012-ben (fő) Döntőn	Összesen:
1-2. osztályosok	1	10	5	5	21
3-4. osztályosok	3	10	6	5	24
5-6. osztályosok	1	5	5	4	15
7-8. osztályosok	3	5	4	5	17
Középiskolások és fiatal felnőttek 22 éves korig	3	3	5	5	16
Felnőttek	3	10	4	1	18
Összesen:	14	43	29	25	111

Tetesmes nagyságrendű adatbázis a 4 év során az előadók (felkészítők) által választott művek sora, hiszen óriási kutatómunka áll abban, hogy a gyermekek, tanítók, tanárok a magyar irodalom számos korszakából válogattak az alkotások közül. Igény mutatkozik már a kezdetek óta egy Katalógus kiadására, amely tartalmazza a merítési lehetőséget a jelentkezők számára, és esetleg újabb ötleteket ad a felkészüléshez.

Irodalmi, nyelvészeti, történeti, néprajzi jelentőséggel bír a kezdeményezésünk, melyben újra visszatálhat bárki az esszenciálishoz, az elemihez, az ösztönöshöz a falusi életet ábrázoló irodalmi értékeket kutatva, azokban elmerülve, unikumként, ha tetszik irodalmi Hungarikumként bemutatva a közönségnek.

A Találkozó Döntője Magyarország legszebb barokk kastélyában, a

Festetics Kastély Velencei Tükörtermében kapott helyet, immár harmadik alkalommal. S talán ez sem véletlen, hogy Festetics gróf tanító szándéka új-jáéledt a kastély falai között a határon túlról érkező és a magyarországi résztvevők tolmácsolásában. Festetics gróf ugyanis törekedett arra, hogy minél műveltebb legyen a nemzet, könyvtárnyi könyvet adományozott iskoláknak, tanulásra ösztönözte, s a kastély falait is megnyitotta jobbágjai előtt, „kitárta a művelődés útját és lehetőségeit”. És persze van még valami, ami mellett nem mehetek el, hiszen régóta óhajtott vágy, ahogy Márai mondja: „Ha eljött az ünnep életedben, ünnepej egészen...”, igen, vedd fel a legszebb ruhád. Igényességet varázsolt a helyszín: a Festetics Kastély. Viselet és öltözködéskultúrát a négy éve munkáját végző zsűri szakmai véleménye, a szavalóversenyeken való külső megjelenés

fontosságáról. Az első év „utcaifarmeredzőcipő” variációjától eljutottunk az ünnepi, vagy esetleg a választott mű tájegységéhez illő, arra jellemző viseletekig.

Az előadott művek a feldolgozott anyagban szerzővel és címeikkel is archiválva vannak, valamint archívumban található digitalizált formában a 4 év találkozó.

Kiemelt szerepe van a Muravidéken Lendva-Hosszúfaluban, valamint a Vajdaságban Bácsfeketehegyen több éve megrendezett elődöntőknek a Krónika életében, hiszen azon túl, hogy barátságok, esetenként szerelmek szövődtek, az egymástól oly messzi földrajzi távolságra élő magyarok mélyebben megismerhették egymást és jobban egymás kulturális kincseit.

A Zala Megyei Közművelődési Intézmény szakmai partnerei voltak – négy éve folyamatosan – a Falusi Krónika történetében a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, a Magyar Versmondók Egyesülete, a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet Szlovénia – Lendva, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet Szerbia – Zenta, a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete Szerbia-Bácsfeketehegy és a Keszthelyi Helikon Kastélymúzeum.

Zala megyei, Vas megyei, Szlovéniából érkező muravidéki és Szerbiából érkező vajdasági résztvevő volt hallható a Falusi Krónika alatt, összesen 908.

Több szempontból fontos kitekinteni a környező falvak, városok, határon túli települések mese, monda és vers iránt érdeklődő korosztályai felé. A magyar nyelv ápolásán túl a magyar irodalom olyan szegmensét sikerült feltérképezniük a résztvevőknek, amely területen kortárs és klasszikus magyar íróink, költőink alkottak zseniális remekeket a falusi, vidéki élet témakörében. Ez közelebb hozta – e művek megismerése által – az élhetőbb, természet közelebbi világot a gyermek és ifjú korosztály számára.

A rendezvény mikroközösségeket hozott létre iskolákban, művelődési intézményekben, falvakban, városokban.

Közhely arról beszélni, hogy az informatika, az internet, a kommunikáció csatornáin hogyan változtatták meg szokásainkat és értékeinket. De abban mégis lehet valami, hogy az élő szót semmi sem pótolhatja. Az ember arra

„ítéltetett”, hogy beszéljen társához, kicserélje gondolatait, meséljen bánatáról, örömről, boldogságáról.... És meséljen majd a Falusi Krónikáról.

Szakmai vélemények „hozzaér-tő” tollakból:

„A „Falusi Krónika” Vers és Prózamondó Találkozó már megszületésének pillanatában is a határon átvélő magyar-magyar kézfogás, nemzetegyesítést erősítő vállalkozás volt. Azóta a Muravidékkel kitáguló zalai vállalat még egy síppal, a Vajdasággal is kibővült. A falusi-vidéki tematika, a népköltészeti-népmesei hagyomány népszerűsítését célzó rendezvény – országos jellegénél fogva – egyedülálló vállalkozásnak tűnik. S hogy nem „halva született” vállalkozás, arra a közel 100 döntős a bizonyíték. A jövő évi kis jubileum (5. év) remélhetőleg további lendületet ad a szervezőknek, résztvevőknek a rendezvény hírvének öregbítéséhez. A gazdag és értékes magyar népi hagyomány népszerűsítése és őrzése is erre kötelez bennünket, határon innen és túl.” *Bence Lajos Berzsenyi Díjas költő, a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság elnöke*

„A Falusi Krónika fiatal még, de azt el kell mondanom, hogy nagyon jó úton halad ahhoz, hogy idővel nem

csak a régió, hanem Magyarország egyik meghatározó vers- és prózamondó találkozója lehessen. De addig még sok munka van, el kell, hogy fogyaszszunk néhány tucat hamuban sült pogácsát, győzzük le a hétfejú sárkányt, és utána boldogan élhetünk...” *Hajvert Ákos Radnóti Díjas Versmondó, a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének elnöke*

„Két nap leforgása alatt különös szellemi és lelki utazásban vehettünk részt a vers- és prózamondók jóvoltából a 7 éves kisgyermektől a 94. évében lévő örökifjú előadóiig.

Zsúritagként, mint néprajzkutató különösen örültem a kisebbek, nagyobbak mesemondásának, az archaikus népi imádságok, ráolvasások előadóművészi tolmácsolásának, az olyan verseknek, novelláknak, regényrészleteknek, melyek az egykori falusi életből vették tárgyukat.

A „Falusi Krónika” Országos és Határon túli Vers és Prózamondó Találkozója bizonyítékul szolgál arra, hogy egy olyan kezdeményezés, ami a magyar irodalom és a magyar nyelv és szellem hagyományainak ápolását szolgálja, visszhangra talál a 21. században az érző, értő korosztályokban és összekapcsolja a határon innen és túl élőket.” *Tátrai Zsuzsanna Néprajz-*

kutató, az MTA Néprajzi Kutatóintézetének főmunkatársa

„Határok nélkül találkoztak a keszthelyi Festetics Kastélyban a „Falusi krónika” résztvevői, hogy bemutassák a vidéki, paraszti, falusi élet szépségét és nehézségét, a természet közelében élő ember világát, versek, mesék, hagyományok elevenedjenek meg előadásukban...

A tájnyelvi megszólalások hallatlanul színes, izgalmas világot hoztak a Kastély báltermébe, magyarok találkoztak magyarokkal, versek, mesék, próza részletek szólaltak meg igényes választással, ihletett előadásban...

A Falusi krónika találkozó erénye, hogy lehetőséget teremt a korosztályoknak egymás meghallgatására.

Az említett tájnyelvi kavalkád (Felvidék, Vajdaság, Muravidék, Erdély) igazán élvezetessé tette a versek, mesék előadását, hát még a hallgatását!” *Tóth Zsóka Radnóti díjas előadóművész, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus Koordinációs Osztályának fősztályvezetője*

A „Falusi krónika” IV. Országos és határon túli vers- és prózamondó Találkozó Döntőjének (2012. október 11-12., Keszthely, Festetics Kastély, Velenicei Tükörterem) díjazottjai

1-2. osztályos korcsoportban:

Kiváló Krónikás Arany Okleveles:
Csóbor Mátyás – Zalaegerszeg
Toppantó Hajnal Anna – Balatongyörök
Kósa Doris – Felsőlakos
Herman Nika – Felsőlakos
Göncz Tamara – Lendva

3-4. osztályos korcsoportban:

Kiváló Krónikás Arany Okleveles:
Németh Mátyás – Zalaegerszeg
Penzer Patrik – Seregélyes
Kovács Dorina – Törökkanizsa
Kecsenovics Kitti – Csantavér
Pál Laura – Lendva

Különdíjat kapott:

Szöke József Bence – Nyíregyháza
Kopinja Dávid – Völgyifalu
Gábrity Viktor – Szabadka

5-6. osztályos korcsoportban:

Kiváló Krónikás Arany Okleveles:
Vugrinecz Alex – Nagykanizsa
Szemerédi Krisztián – Törökkanizsa
Stihec Lucija – Hármasmalom
Töreki Tilda – Hévíz

Különdíjat kapott:

Tóth Zalán – Kishegyes

7-8. osztályos korcsoportban:

Kiváló Krónikás Arany Oklevelés:

Gresa Lilla – Muraszemenye

Tomasi Merylin – Murakeresztúr

Papp Ágnes – Kishegyes

Pál Péter – Lendva

Bogdán Attila – Dobronak

Középkolós korcsoportban:

Kiváló Krónikás Arany Oklevelés:

Balogh Virgínia – Rum

Pelikán Péter – Várvoľgy

Szép Regina – Balatonszentgyörgy

Ferenc Grega – Lendva

Vida Dorián – Lendva

Különdíjat kapott:

Göncz Norbert

Felnőtt korcsoportban:

Kiváló Krónikás Arany Oklevelés:

Fülöp Katalin – Zalaegerszeg

Különdíjat kapott:

Pölskey Ildikó – Zalaszentgyörgy

A Helikon Kastélymúzeum felajánlását, 5 személyre szóló családi Kastélybelépőt kapott:

1. Csóbor Mátyás – Zalaegerszeg, 1-2. oszt.

2. Kósa Doris – Felsőlakos (Szlovénia), 1-2. oszt.

3. Göncz Tamara – Lendva (Szlovénia), 1-2. oszt.

4. Szőke József Bence – Nyíregyháza 3-4. oszt

5. Kopinja Dávid – Völgyifalu (Szlovénia) 3-4. oszt

6. Vugrinecz Alex – Nagykanizsa 5-6. oszt

7. Stihec Lucija – Hármasmalom /Szlovénia) 5-6. oszt.

8. Tőreki Tilda – Hévíz 5-6. oszt.

9. Gresa Lilla – Muraszemenye 7-8. oszt.

10. Tomasi Merylin – Murakeresztúr 7-8. oszt.

11. Bogdán Attila – Dobronak (Szlovénia) 7-8. oszt.

12. Balogh Virgínia – Rum középiskolás

13. Ferenc Grega – Lendva (Szlovénia) középiskolás

14. Vida Dorián – Lendva (Szlovénia) – középiskolás

15. Csikósné Pajor Gizella (Szerbia) – felnőttek

TÖRÖK KÁROLYNÉ MISZORI MARIANNA Zalaegerszegen született, az Őrségben él. Magyar-népművelés szakos diplomáját a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen szerezte, majd 1996-ban a Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaság Tudományi Karán Közoktatás vezetői szakon végzett. 30 éve, 1982 óta az akkori MMIK, a jelenlegi Zala Megyei Közművelődési Intézmény művészeti szakreferense, tanácsosa. Szakterületei a vers és próza, színháztudás, valamint a határon túli kapcsolatok felelőse, kiemelten Szlovénia Muravidék, valamint a Vajdaság tekintetében.

Néprajzi gyűjtő, 2005 óta évente új tematikus néprajzi kiállítást mutat be férjével magángyűjteményükből. A népi bútorfestés hagyományait ápolja, műveli, továbbtanítja kurzusokon, táborokban. Muravidéki meséket, történeteket archivál, gyűjt. Valamikor versfelkészítőként és falusi színháztudó kör vezetőként is szívügye a magyar nyelv ápolása, a vers és prózamonó, színháztudó találkozók színvonal.

Jelentősebb, önálló publikációi jelentek meg a hagyományápolásról, a magyar nyelvről és egyéb művészeti témakörben, többek között: Hétföldes História című sorozat az Őrségi Hétföldben, 2007., 2008., 2009.; a Naptár című kalendáriumban, mely a szlovéniai magyarok évkönyve 2010., 2011., 2012., 2013.: Néprajzi és anyanyelvi barangolás a Muravidéken, Zalában és Vasban. Szabad-e bejönni ide Betlehemmel? címmel. Tulipánok a ládákon és a szívekben – A népi bútorfestés tanítása, áthagyományozása Muravidéken. „Nől a dér, álom jár...” – Verses Advent Hosszúfaluban címmel. A Lindua című (Lendva Község multikulturális tudományos – társadalomtudományi – irodalmi és képzőművészeti folyóirata) lapban Kincses sziget címmel 2010-ben. Több kiadvány megálmodása és szerkesztése fűződik nevéhez: Jászokönyv – Zalai Betlehemek, 2007., 2008. A feliratos falvédők üzenetei, 2010. Csutorafűrés, Félrecsupor és Fűzfánfűtyülő (néprajzi kiadvány), 2011. Virággal ékes – A népi bútorfestés hagyományai (magyar – szlovén – angol nyelvű kiadvány) 2012.

Kutatási témái: Mesegyűjtés és falutörténetek (folyamatosan); Etnopedagógia és középiskola, 2005. Betlehemtörténeti kutatás.

Szlovéniában, Lendván 2010-ben a Magyar Kultúra Napján a Muravidéki Magyar Kultúráért 2010. évi Kulturális Különdíjban részesült.